

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

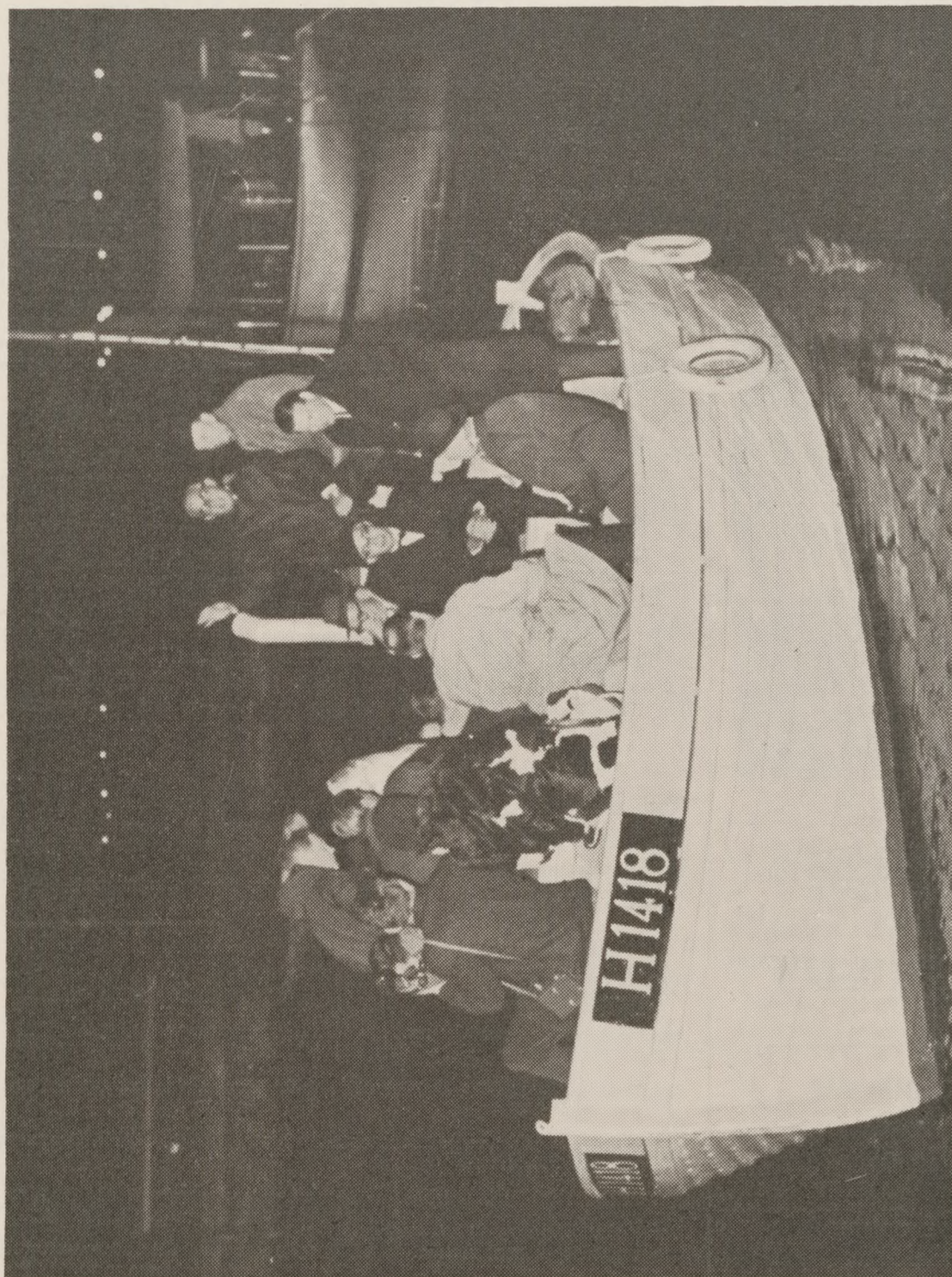
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NR. 10-11

OKT.-

NOV.

1965

FLUGTSEJLADSEN GENOPFRISKET. Med 15 amerikanske jøder som passagerer stak Snekkersten-fiskeren Jonas Borgesen om aftenen den 14. oktober ud på Øresund for til ære for dem at genopfriske den flugtsejls, som han i oktober 1943 frelste hundredvis af jøder med. Det amerikanske selskab repræsenterer den israelske uddannelsesfond i USA.

CHR. JENSEN A/S
BEFRAGTNING . SKIBSAGENTUR
9. DR. TVÆRGADE
COPENHAGEN

HARRY FLØISTRUP
BOGBINDERI
P. HVIDTFELDTSTRÆDE 9
K.

IVER G. WEILBACH & CO. A/S
SØLVER . SVARRER
AMALIEGADE 30
K.

HANDELSFIRMAET
DITZ SCHWEITZER A/S
BREDGADE 37 — 15 00 57
KBH. K.

PERSSONS
CLICHEANSTALT I/S
BREDGADE 25, opg. E
TELF. MI 87 13

KNUD LOUS
ST. KONGENSGADE 110
KØBENHAVN K.

MØBELTRANSPORT DANMARK
RADHUSPLADSEN 16
V.

COMPACTAS
RAADHUSPLADSEN 14, V.
MI *87 87

FORENINGEN
SOCIALT BOLIGBYGGERI
RAADHUSPLADSEN 59
V.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtasvej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20,
Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328 (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Næste nummer udsendes 25. okt.

INDHOLD

Side

Hos KZ-fangen, der blev NATO-chef	115
Besøg i Dachau i dag	117
Protest	120
KH's feriehjem	121
Hende derhjemme	121
Gestapofangerne	125
Bøger	12
Dagbogsblade	131

HOS *KZ-fangen*

DER BLEV NATO-CHEF

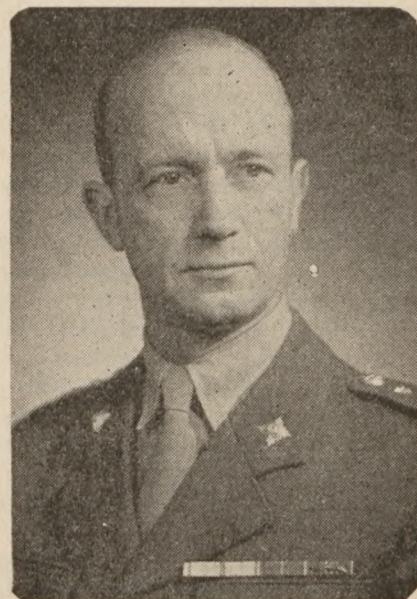
*Mange tyskere arbejder
for et bedre Europa.*

Når de, der som voksne oplevede Hitlertiden, krigen og de nærmeste efterkrigsår, er kommet i mindretal i Vest-Tyskland, når det er blevet den unge generation, der sidder ved roret, tror jer, man kan afskrive enhver tale om grænserevisioner og genindlemmelse af de tabte områder øst for Oder-Neisselinien. Selvfølgelig findes der tyskere, hvis indstilling fra Det tredje Riges tid ikke har ændret sig en tøddel, tyskere, der intet har lært af historiens gang. I Vest-Tysklands nabolande, også i Danmark, er man nok tilbøjelig til mest at bemærke, når der indtræffer episoder eller holdes taler, som bringer mindelser om nazi-tiden. Man må dog ikke glemme, at en meget stor del af det tyske folk oprigtigt ønsker et demokratisk Tyskland.

Der er sket store fremskridt i den retning, men et demokrati bygges naturligvis ikke op på et årti eller to. Det var heller ikke tilfældet i Danmark. I de år, jeg siden krigen har tilbragt i Vest-Tyskland, har det hørt til mine glædeligste oplevelser at træffe mennesker fra vidt forskellige kredse og partier, der virkelig arbejder på at skabe et nyt og bedre Europa.

Fra kz-fange til NATO-chef

Det er en mand, som kender Tyskland og tyskerne på godt og ondt,

Generalmajor Fl. B. Larsen.

der taler ud af sine erfaringer. En af vore kammerater. Flemming B. Larsen, generalmajor og indtil i sommer chef for Nato's landstridskræfter i Jylland, Fyn, Slesvig-Holsten og Hamborg med hovedkvarter i Rensborg ved Kielerkanalen. Nu er Flemming B. Larsen atter tjenstgørende i Danmark og fra 1/12 1965 chef for Østre Landsdelskommando.

Flemming B. tog som mange af sine officerskammerater aktivt del i modstandsbevægelsen, havnede i Vestre, kom til Frøslev og senere til Neuengamme og Sachsenhausen, med udkommando, 5. SS Eisenbahn Baubrigade og endelig hjem over Neuengamme med Bernadotte-aktionen.

Det var et ejendommeligt puds af skæbnen at anbringe en tidligere kz-fange som øverste militære chef for netop det område, hvor Frøslev og Neuengamme ligger.

Augenblick, Herr.

Da jeg sidste vinter standsede bilen foran hovedvagtten i Ejderkasernen i Rensborg for at besøge Flemming B., fik jeg et lille indtryk af, hvordan han må have følt situationen den første tid.

Skildvagtten var enten døv, forstod ikke mit omhyggeligt udtalte tysk — eller også var det ikke hans opgave at besvare spørgsmål fra civilister. Nå, det varede ikke mange sekunder, før en befalingsmand med det velkendte halvmåne-blikskillt på brystet kom til. Da han havde hørt mit ærinde, gjorde han honnør, sagde Augenblick, Herr, og hentede en overordnet, der lige skulle have min anmodning om at blive ført til generalen gentaget. Også han gjorde honnør og sagde „Augenblick“.

Så fulgte inde i vagten nogle telefonopringninger, der omsider resulterede i, at jeg fik en tysk soldat ind ved siden af mig, mens jeg kørte ind på kasernens område. Det er længe siden, jeg har kørt under tysk bevogtning. Det føltes ikke spor behageligt.

Ejderkasernen er et stort etablerment, men endelig drejede vi ned ad en sidevej, og nu var selv jeg klar over, at målet var nået. Foran en større bygning var rejst en flagborg med NATO-flaget flankeret af flage-ne fra alle de nationer, der var repræsenteret i dette NATO-hovedkvarter, nemlig Danmark, USA, Forbundsrepublikken og Storbritannien.

Besværet med at komme ind på kasernen var for intet at regne mod de formaliteter, der skulle til, før jeg slap op i det allerhelligste på første sal. Først da generalens adjutant, en dansk kaptajn, kom ned for at hente mig, blev døre og jerngitre hurtigt låst op og i foran os og bag os.

Comlandjut

Endelig stod jeg i et stort kontor, der var smykket med NATO-symbo-

ler og store kort på væggene. Kontrasten mellem det stive, militære ceremoniel, jeg havde måttet igennem fra kaserneporten til denne dørtærskel, og den hjertelige, uhojtidelige tone, der herskede i selve det allerhelligste, var velgørende.

Jeg fik hurtigt forklaringen på, hvorfor adskillige af de officerer, jeg havde mødt på min vej gennem hovedkvarteret, havde set noget rødøjede og forvågede ud.

Der havde været alarmeringsøvelse natten og formiddagen igennem. Også chefen for det hele trængte mest til at komme hjem i seng. Alligevel blev der tid til en sludder, og samtalen fortsattes under to besøg i sommer i det hyggelige, gæstfri hjem i Königskoppel, Flemming B., hans hustru, datter og søn har haft som privat hovedkvarter i det år, han har resideret som „Comlandjut“ i Rensborg.

Ikke „Wir fahren . .“

— Det kan ikke nægtes, at jeg som gammel fange til at begynde med havde en vis animositet mod at tale med en mand i tysk uniform.

Det varede dog ikke længe, før det gik op for mig, at de tyske soldaters indstilling ikke er anderledes end vor, siger Flemming B. Måske er de endda mere NATO-minded, end vi er, og de går langt mere aktivt ind for et bredt europæisk samarbejde, end vi danske gør i almindelighed. To tabte verdenskrige så at sige inden for samme generation har vel været baggrunden for denne nye indstilling.

Dansk-tysk øvelse

Opgaven for NATO-hovedkvarteret i Rensborg er at forberede og i givet fald lede forsvaret af den jyske halvø. Det har medført en lang række fælles øvelser mellem tyske, engelske og danske troppeenheder.

— De fleste af disse øvelser har fundet sted her i Slesvig-Holsten, forklarer generalen. Du husker alarmeringsøvelsen under dit første besøg i hovedkvarteret, da du på nedturen passerede snese af danske militærkøretøjer, som var på vej hjem mod Danmark efter øvelsen. Det er naturligt, at sådanne øvelser fortrinsvis

finder sted her, altså så sydligt som muligt. Den jyske halvø skal jo ikke forsvares ved Limfjorden, men helst så tæt som det er muligt ved Elben.

Men både af militære grunde og tillige også af psykologiske er det hensigtsmæssigt, at der af og til også finder øvelser sted i Danmark. Jeg finder det nyttigt, at tyskerne engang imellem kommer til Danmark og ser, hvordan vi lever livet, men også at de fra os hører noget om, hvad der foregik der for 20—25 år siden. Det er en af de måder, hvorpå man undgår en gentagelse.

Rigtig — men mislykket

Den demonstration, erhvervshæmmede fra frihedskampen foretog under øvelsen i Jylland i forsommeren, fandt jeg absolut berettiget. Demonstrationen var fuldt ud forståelig, når man tænker på baggrunden.

Det var blot dybt beklageligt, at en så rigtig demonstration skulle ødelægges af provokerende elementer, der havde helt andre formål.

Under besøgets første del gjorde forskellige følelser sig gældende hos det unge tyske mandskab, men provokationerne bevirkede en strøm af sympati fra ellers passive mennesker.

Derfor blev hovedindtrykket hos tyskerne, at demonstrationerne ikke billigedes af det danske folks brede lag. Derved forflygtigedes ideen bag demonstrationerne.

De unge i Tyskland, efterkrigstidens børn, holder i øvrigt ikke af at tale om krigen. De forstår ikke, at deres forældre har kunnet være med til at skabe den tid og de tilstande, der herskede i Europa under hitlerismen. Inderst inde tror jeg, de skammer sig over de mørke kapitler i deres lands historie, slutter generalen.

OLUF RIKHOF.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen
til de syge.

HVORDAN KUNNE DET SKE

Af redaktør Ole Bergh

?

Da det gamle krematorium i Dachau ikke længere kunne klare efterspørgslen, byggedes dette ny med to ovne. Snart efter udvidedes med den tredje ovn. Alligevel var det helt umuligt at følge med. Året rundt er dette rystende mindesmærke smykket med krans.

Tysklands eneste virkelige museum over kz-rædslerne og forudsætningen for at disse dødslejre kunne fungere, nærmer sig sin fuldendelse i Dachau. Museet er blevet til i den tidligere lejr, der var en af nazismens første. Tilbage står krematorium med gaskammer og „funktionærerne“s fløj. Vi har aflagt besøg i Dachau. Ud fra museets virkelighed forsøges her at give et svar på spørgsmålet: — „Hvordan kunne alt dette ske?“

DACHAU er en hyggelig, sydtysk by, hvor folk gerne drikker øl og let bryder i sang. Det er en ret anselig by med 16.000 indbyggere. Der er en fornem malerisamling, den berømte tyske maler L. Dill grundlagde sin kunstscole her. Der er et middel-

alderslot. Men få udlændinge ser disse ting, og det kan man ikke rigtig forstå i Dachau. Alle mennesker skal absolut til den koncentrationslejr først — og så vil de ikke se mere.

Sagen er, at mange forbløffes over, at der virkelig er en by. Gule skilte med „KZ-andenk-stelle“ viser omhyggeligt uden om den. Man ser lidt spredt bebyggelse — og så denne vældige plads bag et næsten lige så omfangsrigt parkeringsanlæg.

Det er ved middagstid. Solen bager ned over, hvad der en gang var appelplads. Fangebarakkerne er væk, de er faldet sammen, elendige og rådne, som de var. For de velnærede, besøgende er det en overvindelse at bevæge sig ud over denne plads i gløende middagsvarme. Hvor mange tu-

sinder har slæbt sig over den, hvor mange tusinde døde af at komme i Hitlers „sikkerhedsarrest“?

INGEN VED DET

Ingen kan give det rigtige tal. Et officielt skøn siger 29.000. Det kan være dobbelt så stort. Under hele krigen og specielt i dens sidste måneder gjaldt det om at komme af med folk. At føre bøger over hvor mange og hvem var hverken praktisk eller ønsket.

Tysklands eneste virkelige museum over al denne gru inden for samtlige lejre er under opbygning i Dachau. Lejren har været tilgængelig for publikum siden Tysklands kapitulation, men nu tages skridtet helt ud — uden begejstring fra nogen side: Skændslen bliver dokumenteret tilbunds, så vidt det er muligt. En af barakkerne er genopført, de øvrige markeres med deres sokler. Krematoriet står tilbage, som da de amerikanske tropper rykkede ind i 1945. Men de bedst bevarede bygninger, de mest omhyggeligt opførte, er „funktionærernes“. SS fik rejst en solid fløj med køkkener, spisestuer, samlingsstuer, værksteder osv. Denne fløj er nu næsten fuldført som museum, hovedsagelig med fotostater fra avisudklip, officielle dokumenter og billeder af „livet i Tyskland“. Man begynder med det gryende jødehad, der voksede til en flamme allerede efter Første Verdenskrig.

HVAD KØBMANDEN MENER

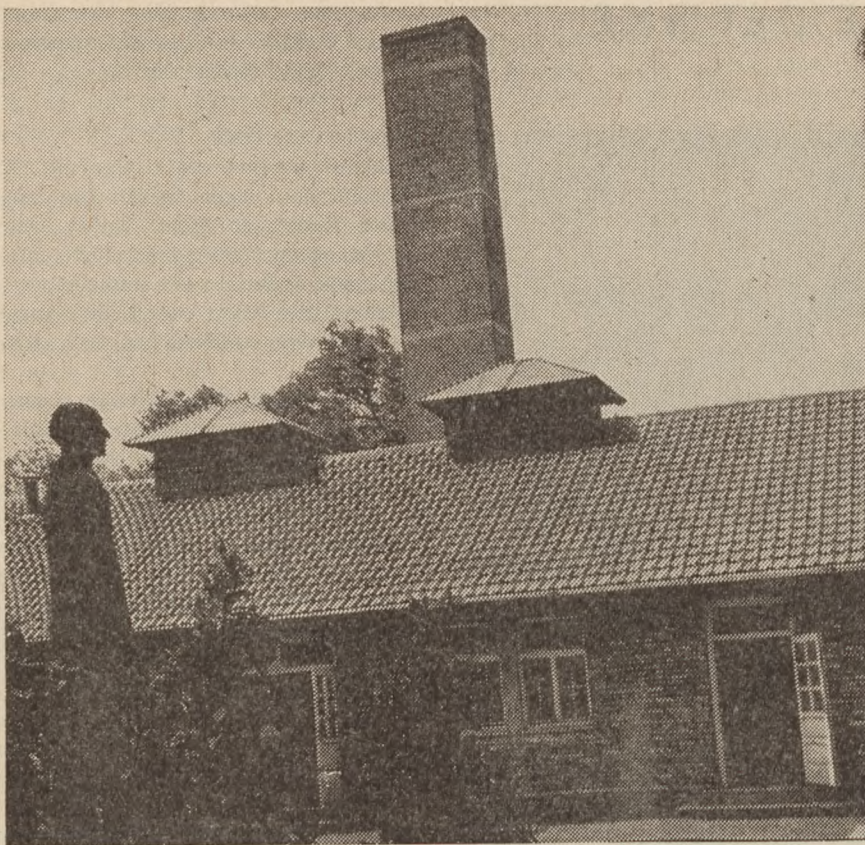
Man glemmer ikke arbejdsløsheden og dens udryddelse med nazismen — og så den direkte kurs mod undergangen med al den ufattelige lidelse og menneskelige nedværdigelse, som Hitlers organer — hovedsageligt SS og Gestapo — praktiserede gennem koncentrationslejrene.

Hvorfor?

Købmanden i en butik et par hundrede meter fra lejren, hvor vejarbejdere køber øl, synes ikke, at han skal kunne svare. Han boede i Dachau også under krigen — ikke ved lejren, men inde i byen, der ligger i nogle kilometers afstand.

Forøvrigt var han ikke nazist!

— Men det var jeg, siger en af

Den udhungrende kz-fange — muselmanden — har fået sit minde i denne skulptur af billedhuggeren Fritz Koelle. Statuen er rejst foran krematorieanlæggene.

mændene i butikken. Vi var en hel del, selv om mange har glemt det. Men vi bad ikke om at få folk mis-handlet og dræbt i KZ-lejrene.

— I vidste, det skete?

I denne købmandsbutik en varm middagsstund i 1965 vidste ingen af de Dachau-folk, hvad der foregik. SS-garnisonen lå tæt omkring lejren. Stanken af den røg, der nat og dag stod op fra krematorieskorstenen, foruroligede ingen i den nærliggende by. Og hvad med slavearbejderne, der kom ud af lejren?

— Det var ikke vor sag. Men nu kan vi se det hele. Vi ved ikke, hvor længe endnu vi skal blive mindet om alt dette. Fransk mændene, amerikanerne og englænderne ville have det museum. Det er godt. Men der er andet at se i Dachau!

HADET MOD SS'ERNE

Jo, Dachau-folkene vidste adskil- ligt om, hvad der gik for sig.

En midaldrende kone river have- gangen i anlægget foran krematoriet. Hun var ung pige i Dachau, da 29.000 eller 50.000 mennesker blev slået ihjel. Hun var blandt dem, der blev sendt ind i lejren af de amerikanske tropper. Tyske civilister skulle se det med deres egne øjne.

— Vi vidste meget, før de gennede os ind, fortæller hun. SS'erne kom til byen for at danse, men der var få at danse med. Vi undgik de mennesker, som om de var befængt med pest. Vi var rystende bange for dem.

Når børnene truede hinanden, sagde de: „Pas du hellere på, du ikke kommer ned i trykkogeren!“

Vi vidste meget, men ikke alt. Og vi talte ikke om det. Een gang uover- vejret snak var nok til, at den snak- somme selv kom bag pigtråden.

Hvad konen med riven ikke for- tæller er, at folk fra byen deltog i et oprørsforsøg kort før befrielsen. Det blev slået ned. En halv snes menne- sker døde af det.

INTET SKJULES

Man spørger sit hvorfor igen, når man går gennem dette næsten fær- dige museum, der intet prøver at skjule, lige så lidt som ansvaret søges forflygtiget. Men det inderste spørgs- mål lader sig ikke besvare her: Hvordan et helt folk kunne synke så dybt, at noget sådant kunne trives i dets midte, legalt og blåtstempelt? Der har været dødslejre andre steder på kloden, det er rigtigt. For det første kan det ikke undskylde nazi- sterne, for det andet har man intet andet sted kunne udfinde et så sa- distisk system, en så fuldstændig mangel på medmenneskelig følelse.

Det er ikke een sindssyg mands værk. Hitler inspirerede til KZ-syste- met, hans håndgange folk var mer end villige til at sætte systemet i værk.

Man læser de afstumpede arrogan- te instrukser, fornemmer den råd- denskab, som en forbryderklige kun- ne forpeste en nation med.

Dachau er ikke et krigsfænomen. Lejren blev grundlagt allerede i 1933. Tusinder af politiske fanger var slået ihjel her, inden krigen brød ud.

Mellem to billedvægge står prygle- bænken — og den siger mindst. Regu- lare prygl var ikke det frygtelige. Der er skrevet og udpenslet om livet i disse lejre, men hvad fatter man af den elendighed, der overgik deres fanger? En norsk kvinde har fortalt om „de dødes øjne“. Mennesker blev trådt ned på et eksistensgrundlag, som er ubeskriveligt.

ER DET PROPAGANDA?

De besøgende, som efter at have været igennem det egentlige muse- um, har kraft til den kilometerlange vandring gennem tomten, ser kremato-riet. En lille lund er vokset omkring dette rædselsminde af i hast opkla- skede, røde bygninger. Midt i lunden står en statue over muselmanden, den til døden afkræftede fange. „Den døde til ære, den levende til eftertan- ke“, står der på soklen. Foran statu- en rager krematorieskorstenen op.

Dachau fik tidligt et krematorium med to ovne, og de forslog intet til efterspørgslen. Under krigen bygge- des et nyt krematorium med tre ovne.

Heller ikke de kunne klare, hvad der skulle klares. En afdeling i umiddelbar forlængelse af det ny krematorium rummer desinfektionsrum, gaskammer og sorteringsrum. Og det er i hvert fald propaganda, siger de, der vil prøve at reducere Dachaufunktionen. I denne lejr blev ingen mennesker gassed!

Nej, det foregik i Hartheim i nærheden af Linz. Den første transport fra Dachau fandt sted i 1941. Men gasrummet står, som det var planlagt af SS. I Edward Crankshaws bog om Gestapo fortælles, at Østrigs kansler fra 1945—1952, dr. Figl som fange i Dachau — og som ingeniør — fik ordre til at etablere gaskammeret med tilhørende anlæg. Han var blandt dem, der magtede at sætte noget effektivt op. Ved stiltfærdig sabotage, bl. a. rekvirering af materialer, som han vidste ikke kunne skaffes, ved anvisning af konstruktioner, der ikke kunne holde, fik han tiden forhalet.

PANIK SINKER

Det er noget af et mirakel, at han selv kunne overleve og holde spillet i gang. Gaskammeret blev i hvert fald ikke fuldendt. Skiltet med „brusebad“ nåede at komme over døren, en praksis fra talrige andre gaskamre. For megen panik sankede. De udpegede skulle så længe som muligt tro, at dette ikke var det endelige.

Men ovnene fungerede. Over dem er anbragt en svær bjælke, hvor „forbryderne“ blev hængt. Fanger blev udtaget til at forrette denne tjeneste, aldrig i mere end en måned. Så blev de selv hængt.

Hver ovn har en skuffe til to mennesker. Mens krematoriet endnu fungerede „normalt“, varede det 10—15 minutter at tilintetgøre en død. Tilfældig aske blev lagt i urner, og disse solgtes til de efterladte, men kun til tyske efterladte. Urnerne handlede til op til 100 mark. Alle værdigenstande, smykker, guldplomber, var sorteret fra inden brændingen. Værdierne — eller de af dem, der ikke forinden var stjålet — gik til Berlin.

Hovedparten af de udenlandske fangers skæbne blev aldrig oplyst.

Et af de grundlæggende principper for lejrene var „Nacht und Nebel“-parolen, Hitlers fjender skulle forsvinde i „nat og tåge“. Ingen underretning, kun uvished og skræk.

INTET BRÆNDELSE

Efterhånden som brændslet slap op, måtte krematorierne standse virksomheden. Ligene blev gravet ned i dybe gruber. Til sidst var der ikke tid. Transporterne indløb stadig. Af en dødstransport fra Compiegne i 1945 med 3000 franske fanger var der ved ankomste kun 932 i live, og halvdelen af dem var døde inden et døgn.

Da amerikanerne trængte ind i lej-

ren, lå en ligstabel ved krematoriets gavl lige så høj som bygningen selv.

— Vi blev sendt ind for at se på den, fortæller kvinden, der river gange. Med lejrens åbning bredte tyfus-epidemien sig over hele byen.

Maj 1945 var meget varm. I disse måneder var en vaccinationsattest første forudsætning for, at man kunne få rationeringsmærker. Hvis vi i Dachau ikke havde vidst noget, fik vi det at vide og at føle. Hvad er krig for noget meningsløst? Folk bliver ved at spørge os, hvordan vi kunne leve vort normale liv og dog vide, hvad der skete her. Vi får aldrig noget svar, når vi spørger, hvordan man kunne lade 10.000 mennesker og

Der står brusebad over døren. Men der er ingen vand i hanerne. Det er Dachaus gaskammer.

flest af dem kvinder og børn, dø på een nat under bomberuiner af en knust by. Andre mennesker planlagde den slags med koldt blod. Tyskerne fandt på det, og de andre slog igen for at få krigen overstået. Jo, selvfølgelig. Men det hele er krig — og de, der døde under ruinerne, havde ikke bedt om den.

LIV ELLER DØD

På pladsen foran krematoriet blev der taget ud til fortsat arbejde eller død. En læge var udkommanderet til at overvåge denne sortering.

Under Nürnberg-processen blev fremlagt en dagbog af professor Hans Kremer. Han dumpede ned i en sådan sortering, fordi en anden SS-læge var blevet syg.

„I aften ved syv-tiden igen med på special-aktion (betegnelsen for fange-sorteringer). Vore folk ønsker alle at være med, fordi de så får en ekstra ration bestående af to deciliter snaps, fem cigaretter, 100 gram pølse og brød. Tjenestegørende i dag og i morgen . . . I dag søndag, udmærket frokost, en halv høne med kartofler og rødkål, til dessert en storartet vaniljeis. Om aftenen kl. 8 ude til special-aktion . . . overværede i eftermiddag i smukt solskin en koncert af fange-orkestret under ledelse af dirigenten fra statsoperaen i Warszawa. 80 musikere. Flæsk til frokost, stegte suder til middag.“

Hans Kremer deltog i 14 „special-aktioner“. Efterhånden blev det rutine, men han huskede nr. 11 som særlig trættende. Den drejede sig om hollandske kvinder på en kold og regnfuld søndag morgen. Nogle af kvinderne forglemte sig i en sådan grad, at de endog bønfuldt om at måtte beholde livet.

FANGERNES BUDSKAB

Hvordan kunne man få mennesker til disse opgaver? Hvordan bærer man sig ad med at fornedre så umenneskeligt?

I Dachau færdedes adskillige af „spidserne“, de dages „gode selskab“. Lejren var hjemsted for medicinske forsøg af en nytteløs brutalitet, som næppe lader sig forklare.

Hvad der ikke overlevede blev slået

ihjel. De fleste ville alligevel være blevet invalider for livstid.

Købmanden i butikken i nærheden af lejren sagde også:

— Tjener det i virkeligheden noget formål at blive ved at ribbe op i disse ting? Skal vi ikke leve videre sammen og bruge kræfterne til det? Det er neotp undertonen bag usigelige rædsler i dette dystre museum. Det står over døren til det sidste af rummene:

Budskabet fra tidligere indbyggere i denne koncentrationslejr Dachau kan siges med ordene: Lev og efterlev med større menneskelighed.

PROTEST

mod tyske mindelunde i Danmark

Krav om, at eventuelle mindelunde og kultsteder etableres i flygtningenes hjemland

Repræsentanter for „Landsforeningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen“ overrakte den 8. oktober kirkeminister Bodil Koch en protest mod opgravningen af de tyske grave fra besættelsestiden i Danmark.

Protesten havde følgende ordlyd:

Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen ønsker udfra nedenfor nævnte grunde overfor Danmarks regering at protestere mod oprettelsen af de 21 gravmindelunde for tyskere, der døde i Danmark i besættelsestiden 1940—45.

1) Oprettelsen af sådanne mindelunde kan kun virke som en støtte til den stortyske nationalisme, som gang på gang har ført til overfald på Tysklands naboer, og som tilsyneladende nu igen vinder udbredelse i Forbundsrepublikken, jvf. samtlige partiers tilslutning til kravene om grænseflytning under den tyske valgkamp i dette efterår.

Det synes, at man i Forbundsrepublikken ikke evner at give den opvoksende ungdom saglig geografisk og historisk orientering om Tysklands grænser, i

modsatning til hvad der er tilfældet med geografi- og historieundervisningen i Europas øvrige lande.

Oprettelsen af mindelunde for tyske soldater, især i de små nationalstater som Danmark, vil bidrage til udbredelse af alle slags vrangforestillinger blandt Forbundsrepublikkens unge, og vil blive en direkte støtte til grænseflytningspropagandaen.

- 2) Det må forudses, at sådanne mindelunde vil blive skueplads for større og mindre sammenkomster af tyske turister og tilreisende grupper, som her under forskellige former vil fejre tyske mindedage. Der kan blive tale om en sydfra organiseret gravkult, der kan føre til kontroverser med den lokale befolkning.
- 3) Da forholdet mellem befolkningerne i Danmark og Tyskland for tiden er godt og må håbes at kunne blive endnu bedre, kan etableringen af disse mindelunde få en modsat virkning af den tilsigtede. Vi mener, det må være i begge landes interesse ikke at medvirke til tvivlsomme foranstaltninger som den nævnte.
- 4) Vi henviser til, at der flere steder på vore kirkegårde er tyske soldatergrave, der holdes pyntede af den lokale befolkning, fordi det vides, at de her begravede soldater var modstandere af den tyske besættelse af Danmark. Om disse soldater hævdes det, at de begik selvmord eller blev henrettet, fordi de ydede frihedsbevægelsens støtte. Der er i sådanne tilfælde tale om en virkelig krænkelse af gravfreden.

Da imidlertid opgravningen og samlingen af tyske ligrester siges at være påbegyndt, er det vort forslag, at man fra regeringens side tager spørgsmålet op med regeringen i Bonn om, at disse rester — forsvarligt emballerede — bliver ført hjem til Forbundsrepublikken, hvor man på passende vis kan etablere mindelunde og kultsteder på mere egnede steder end danske kirkegårde.

For Landsforeningen:
BØRGE PEDERSEN.

Erstatningssagerne frem både i ministeriet og folketinget

I de to foregående numre af „Pigtråd“ har vi påpeget de helt urimelige erstatningsforhold, som møder tjenestemænd, der er blevet stærkt invalideret i KZ-lejre. Vi har kaldt artiklerne „Jo mere invalideret, en mand er — jo mindre får han i erstatning“. Vi har også i en række eksempler dokumenteret vore påstande.

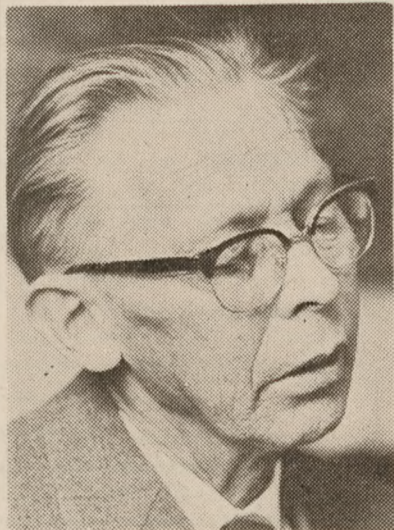
Nu tages spørgsmålet op på højeste plan. Dels har socialminister Kaj Bundvad — efter at have læst artiklerne — tage initiativet til et møde i ministeriet, hvortil repræsentanter for Centralorganisationerne er indkaldt, og dels rejses spørgsmålet i folketingets spørgetime. Hensigten er at foranledige en lovændring, samt at få ministeren til klart at udtale sig om spørgsmålet i folketinget.

„Pigtråd“ har selvfølgelig forelagt artiklerne for politikerne. Her er nogle af svarene:

Ministeren vil finde en løsning

Socialdemokratiet: Socialminister Kaj Bundvad:

— Jeg har læst artiklerne, så jeg er nu opmærksom på spørgsmålet. Jeg har straks indkaldt centralorganisationerne til et møde i ministe-

Socialminister Kaj Bundvad.

Jeg tager selv initiativet til lovændring, siger ministeren efter at have læst »Pigtråd«. — Vi stiller spørgsmål i folketinget, udtaler den konservative H. Clemmensen.

riet. Bl. a. er såvel Kriminalpolitiforeningen som Dansk Politiforbund's formænd blevet indbudt, men selvfølgelig også formændene for de øvrige tjenestemandorganisationer.

— Hvad er din indstilling på forhånd?

— At vi må se at finde en løsning. Det fremgår jo med al ønskelig tydelighed, at der er uretfærdigheder i erstatningsspørgsmålene, og disse uretfærdigheder må bringes ud af verden. Jeg antager, at en lovændring bliver nødvendig. Det er urimeligt, at erstatningerne brat falder væk, når de forskellige invaliderede modtagere pensioneres. Der må kunne findes en løsning på dette problem, så livet lettes for de hårdest ramte.

— Hvad så med dem, der allerede nu gennem længere tid har været ramt af uretfærdighederne? Bliver loven lavet med tilbagevirkende kraft?

— Det er et juridisk spørgsmål, som jeg ikke kan svare på, før vi er nået gennem forhandlingerne i ministeriet. Jeg kan dog sige, at vi nok skal nå frem til en retfærdig løsning.

— Findes de fornødne penge til formålet?

— Findes og findes. Jeg bliver jo nødsaget til at skaffe dem gennem finansministeren. Sagen er ikke så ligetil, men jeg må jo se at få den igennem, så alle parter kan være tilfredse.

— Det forlyder, at spørgsmålet også rejses i Folketingets spørgetime?

— Det er såmænd udmærket. Jeg kan kun svare, at jeg nu selv er opmærksom på det, samt at jeg er i fuld gang med at tage det op til løsning.

— Man har inviteret centralorganisationernes formænd til møde, men åbenbart ikke overpolitibetjent Julsgaard Larsen, der er formand for Buchenwaldklubben og den mand,

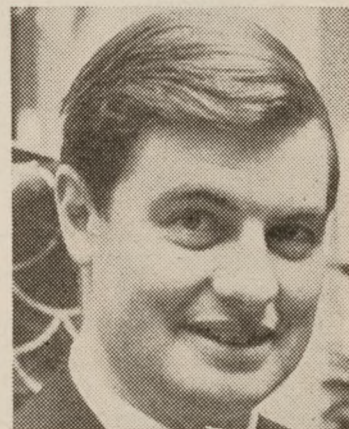
der har arbejdet mest med disse sager. Hvorfor er han ikke med?

— Jeg skal undersøge spørgsmålet. Jeg har ikke været opmærksom på, at nogen eventuelt skulle være forbi gået.

Spørgsmålet anmeldt i folketinget

Det konservative Folkeparti: Folketingsmand Haunstrup Clemmensen:

— Efter at have læst den sag, som formanden for Buchenwald-Klubben, overpolitibetjent S. Julsgaard Larsen, har rejst gennem „Pigtråd“, har jeg omgående anmeldt en forespørgsel til Folketinget. Det forekommer åbenlyst urimeligt, at jo mere invalideret en mand er, jo mindre får han i erstatning. Det har aldrig nogen sinde været lovens hensigt. Muligvis er det i overensstemmelse med lovens bogstav, men hvis det er tilfældet, er det mig ubegribeligt, at ministeren og embedsmændene ikke forlængst har foranlediget denne lov lavet om. Mit udgangspunkt til forespørgslen i Folketinget har været „Pigtråd“'s veldokumenterede artikler, hvor man ikke bare nøjedes med at påpege urimelighederne, men også fremdrog en fyldig række eksempler på uretfærdighederne. For mig står det ubegribeligt, at uretfærdighederne har kunnet stå på så længe, at det har været muligt at få et stort antal urimelige afgørelser. Forespørgslen er, som sagt, anmeldt i Tinget, og jeg forventer snart, at den kommer frem.

Folketingsmand, direktør E. Haunstrup Clemmensen.

Reining

FA. GEORG SØRENSEN

SKIBSHANDEL
AMALIEGADE 28
K.

WONSILD & SØN

SKIBSMÆGLERFORRETNING
KVÆSTHUSGADE 6
K.

BECKMANN & JØRGENSEN

DAMPFÆRGEVEJ 23
Ø.

ILFORD FOTO. AKTS.

GADELANDET 18
BRØNSHØJ

**BAGERI og KONDITORI
ARBEJDERNES FORBUND**

STØVNÆSALLE 1
KØBENHAVN NV.
TELF. 50 33 22

NORVA A/S

MASKINFABIK
KØBENHAVN NV.

KAJ ANDERSEN

VIBEVEJ 9
NV.

BERGS BOGTRYK

GLENTEVEJ 53, NV.
TELF. ÆGIR 19

CHR. LYNGSIE A/S

RÅDMANDSGADE 17
KBH. N. — TELF. ÆG. 11415

AKTIESELSKABET
DANSK DAMMANN ASFALT
AMALIEGADE 15 — KBH. K.

REDERI-AKTIESELSKABET „MYREN“
KBH. K.

BYGGERIETS MASKINSTATIONER A/S
GYLDENLØVESGADE 19 — KØBENHAVN V.
TELF. MI. 3870*

A/S DANSK SHELL

KAMPMANNSGADE 2
KØBENHAVN V.

INGENIØRHUSETS RESTAURANT
VESTER FARIMAGSGADE 27
KØBENHAVN V.

AMERICAN EXPRESS COMPANY A/S
H. C. ANDERSENS BOULEVARD 12
KØBENHAVN V.

STØBERI-, SPECIAL- OG MASKINFABRIKS
ARBEJDERNES FORBUND
PILE ALLE 27, F.

HOFMAN - BANG & BOUTARD
ADELGADE 15, K.

A. FRØKJÆR CHRISTENSEN

AUTOLAKERERI
RENTEMESTERVEJ 61 - KBH. NV.
TELF. TAGA 2627

AKTIESELSKABET
BLAAKILDE MØLLES FABRIKKER
SMEDETOFTEN 14 — KØBENHAVN NV.

DÆKKO

PRESENNING KOMPAGNI A/S

GLENTEVEJ 49 - 51
KØBENHAVN NV.

„LYN“ SKRÆDERIET
NØRREBROGADE 68 — KBH. N.

**Folketingsmand,
redaktør Henry Christensen.**

En sag, der bør undersøges

Venstre: Folketingsmand Henry Christensen sagde:

— Jeg har læst „Pigtråd“s artikler, og det ser i høj grad ud til at være et problem, som bør undersøges ganske nøje. Jeg har nu besluttet at indlede en nærmere undersøgelse, idet jeg vil rette en forespørgsel til de instanser, som har haft sagerne til behandling. Hvis de påståede uretfærdigheder er rigtige, er der al tænkelig grund til at skaffe sig en nærmere viden om disse ting — og så må vi se, hvad vi kan gøre.

Vender frygtelig tilbage

Socialistisk Folkeparti: Folketingsmand Aksel Larsen var stærkt optaget af kongresser og møder, da denne artikel skulle skrives, men for hans vedkommende ligger landet jo således, at han bedre end de fleste kender til, hvordan det var at blive sat fast af tyskerne. Han havde også læst artiklerne, idet han er trofast læser af „Pigtråd“. Vi fik fat i ham midt i en kongres, og han sagde:

— Jeg vender frygtelig tilbage til spørgsmålet, så snart jeg kommer til København igen.

**Valgfrihed om fastydelse —
eller engangsbeløb**

Det nydannede Liberalt Centrum: Folketingsmand Niels Westerby, udtaler:

— Efter min opfattelse må samfundet nære en pligtfølelse for at hjælpe dem, der er blevet invalideret i nazistiske koncentrationslejre under krigen. Det forekommer mig akavet, at en mand, der er mindre end 25 procents invalideret efter de nu gældende regler kan få mere end en mand, der er invalideret mellem 25 og 50 procent. Naturligvis må politikerne altid forvalte samfundets penge med stor omhu, men jeg kan ikke se bedre, end at de mest invaliderede — sådan som det er blevet beskrevet i „Pigtråd“ — er blevet bragt i en uretfærdig situation.

Der kan nu tænkes flere konkrete løsninger, fortsætter Niels Westerby. Måske vil det være rigtigst at

Folketingsmand Niels Westerby.

give de mest invaliderede valgfrihed mellem at få et engangsbeløb — eller et månedligt beløb som nu. Hvis en sådan løsning bliver udgangen på spørgsmålet, må man vel nok fratrække hidtidige udbetalte månedlige ydelser.

Hvad det angår, at engangsbeløbene er skattefrie — de månedlige ydelser beskattes, — vil jeg sige, at vore skatteregler er en jungle. Jeg er af den opfattelse, at de månedlige bistandsydelse burde være skattefrie på samme måde som engangsbeløbene.

Politiforbundets mening

Formanden for Dansk Politiforbund, politiassistent Anthon Dalsgaard, der ikke selv har været KZ-

fange, men som i kraft af sit tillidshverv er en af forhandlerne hos ministeren, udtaler:

— Mødet, vi er indkaldt til, er på centralorganisationsplan, og vi må nu forsøge at finde den rigtige løsning på problemerne. Vi har gennem årene haft forskellige sager, som er blevet taget op til behandling på Dansk Politiforbunds foranledning. I op til 3 år har vi forsøgt at få en ændring på de nuværende tilstande.

— Hvorfor er Buchenwald-klubben ikke repræsenteret ved mødet?

— Den er ikke forhandlingsberettiget, og vi vil derfor forsøge at varetage interesserne.

— Hvornår er man „forhandlingsberettiget“?

— Dette møde er indkaldt, som jeg sagde, på centralorganisationsplan.

Det er gået ud over hustruerne

Formanden for Buchenwald-klubben, overpolitibetjent S. Juulsgaard Larsen, udtaler:

— For mig er det ikke et spørgsmål, om den ene eller den anden skal deltage i forhandlingerne — bare de fører til et resultat. Jeg er taknemmelig over de gode kræfter, der har været i gang for at få skub i sagen, og jeg synes, det er lykkeligt, at der er mulighed for en positiv ændring af de uhyrlige forhold. Det er i den forbindelse fristende at fremhæve, at man er tilbøjelig til at koncentrere sig om de enkelte, skadede politimænd, men glemmer helt, hvad en

**Buchenwald-klubben's formand,
civiloverbetjent S. Juulsgaard Larsen**

ALPHA PLASTIC

SMEDEGADE 7
KØBENHAVN N.
TELF. 35 77 18

BAGERNES FAGFORENING

CENT. 3807
ABOULEVARDEN 30, N.

**MALERNES
FAGFORENING**

STENGADE 30
KØBENHAVN N.

F. FRIEDMANN & SØN

MALERFIRMA
BOMPORTEN 3 — GE. 7150

A/S CONSERVES-TEKNIK

SDR. FASANVEJ 82 — VALBY
TELF. *30 75 11

**A/S ROSKILDE
TRIKOTAGEFABRIK**

ASYLGADE 46
ROSKILDE

**GRUNDTMANN
TRIKOTAGE**

VORDINGBORG — TELF. 784

KR. MIKKELSEN

ISENKRAM
VORDINGBORG — TELF. 114

C. J. BORELLA

HANSEN
aut. installatør
TELF. 474
ALGADE 32 — VORDINGBORG

BRÆDSTRUP LANDBOBANK

FILIAL AF
HORSENS LANDBOBANK A/S

NORDISK TEGNEMASKINE INDUSTRI

BOMPORTEN — TELF. GE. 5181
GENTOFTE — DANMARK

VIKTORIA VINDUET

BOMPORTEN 7 — GENTOFTE

JENSEN's

MIDDAGSRETTER - SUPPER - SAUCER - POSTEJER
INDUSTRIVEJ 14 — GLOSTRUP — TELF. 95 97 00

COLGATE-PALMOLIVE A/S

SMEDELAND 9
GLOSTRUP

HAMMERS RESTAURANT

50 14 15
LUFTHAVNEN — KASTRUP

SKÆLSKØR BANK

AKTIESELSKAB

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

GRENAA HAVNS FISKEAUKTION
S. MØLLER PEDERSEN**A/S FÆLLESBAGERIET GRENAA****GRENAA NY TØMMERHANDEL**
BAKMANN & OLESEN**A/S RY MØBLER**

RY — TELF. (068) 9 12 99

RY KONFEKTIONSFABRIK A/S**A/S PAP- & TRÆMASSEFABIKKERNE**
KLOSTER MØLLE & VINHOLT
KLOSTER MØLLE PR. SKANDERBORG**LANDBOBANKEN I SKIVE A/S**

SALLING BANK
SKIVE

JUNGS BOGHANDEL

STEPHAN AGGER
SKIVE

permanent sygdomsperiode gennem disse mange år har indvirket på hans kone og eventuelle børn.

Jeg ved fra mine besøg rundt om i hjemmene, at disse politimænds hustruer mere eller mindre er nerveødelagte, og det er da ganske forståeligt, når deres hustrutilværelse har formet sig til en sygeplejegering for en konstant syg og nervenedbrudt mand. En erstatning gør ingen rask, men det er nu engang den eneste menneskelige måde, hvorpå det offentlige kan bøde på de skader, politimanden pådrog sig i sin tjenestes anledning. Jeg er derfor meget glad for denne klare udsigt til et gunstigt resultat for mine mere eller mindre ødelagte kolleger!

— — —
Med de klare udtalelser om, at sagen nu tages op til behandling og lovændring — og den enighed, som politikerne lægger for dagen — anser vi i „Pigtråd“s redaktion vor opgave for afsluttet i første omgang. Vi vil naturligvis fremover følge sagens udvikling ganske nøje, men derudover overlader vi nu ordet til ministeren og politikerne. Forhåbentlig glemmer man ikke, at hovedpunkterne i denne sag er:

1: Retfærdige erstatninger, fordelt efter invaliditetsgrad, og

2: Fornyeede undersøgelser af dem, der har fået afslag.

HANS FOSMARK.

KH's feriehjem

Der skal søges i februar om tildeling af huset til næste sommer.

Tidligere fanger fra danske fængsler, interneringslejre og tyske kz-lejre, der er taget på grund af indsats i frihedskampen, kan søge tildeling af Kammeraternes Hjælpefonds dejlige feriehjem ved Kegnæs, syd for Sønderborg.

Man kan læse om feriehjemmet og stedet i en udførlig, illustreret artikel, vi bragte i dobbeltnummeret for 25. august 1964.

Man kan bo der med hele familien. Huset er veludstyret med senge, dynner, tæpper, køkkenudstyr, el. køleskab og havemøbler. Man laver selv mad, men får huset uden vederlag. Huset er grundmuret og har stråtag. Man søger i februar måned.

Man kan bo der i 8 eller 14 dage. Adressen er: Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, K.

Gestapofangerne

Generalforsamling

Gestapofangerens Sjællandsafdeling holdt generalforsamling torsdag den 23. september. Der var mødt ca. 14 medlemmer.

Formanden, lektor Jørgen H. Barfod aflagde en ret lang beretning, idet der var gået 1½ år siden sidste generalforsamling. Dette var en følge af de nye love.

Formanden omtalte de værdifulde skoleforedrag og arrangementerne den 4. maj.

Kassereren, Heinrich Winter fremlagde det reviderede regnskab, af hvilket fremgik, at medlemstallet nu nærmer sig de 150 aktive.

Man drøftede udkastet til bestemmelser for blomsterfonden, hvis midler nu beløber sig til ca. 1500 kr. Forslaget nåede ikke frem til vedtagelse, da man først ønsker klaret det forhold, der bestemmer, hvad der er Sjællands-afdelingens, og hvad der er Landsforeningens arrangementer.

Grosserer Kurt Grün efterlyste aktuelle møder med kendte talere. Der blev svaret, at forsøget var gjort, men at man ikke havde gode erfaringer. Som landsrepræsentanter valgtes Arild Mikkelsen, Hagbart Andersen, Heinrich Winter og Erik Beermann.

Til bestyrelsen nyvalgte Hagbart Andersen og genvalgte Erik Beermann.

Randers afdelingen

Besøg af oberst Lunding.

Søndag den 29. august samledes Randers-afdelingen af „Gestapofangerne“ med den tidligere chef for efterretningstjenesten, oberst H. M. Lunding, som taler til en lille, smuk højtidelighed på Nordre kirkegård for på denne skelsættende dato at mindes de kammerater, der mistede livet under besættelsen.

Oberst Lunding gav et rids over den udvikling, der dannede baggrund

for det, der skete den 29. august. „Den 9. april 1940 gav det danske folk et chok, men vi var for så vidt selv ude om det. Vi havde ført en neutralitetspolitik, som intet folk kan overleve med kampånden og moralen i behold. 9. april var en sorgens og ydmygelsens dag, men 29. august gav det danske folk oprejsning. Nok var det ikke netop denne dag, terningerne blev kastet, for det danske folk var omsider vågnet op og havde krævet et nej til tyskerne, men da folket endelig var vågnet op, blev der virkelig ofret.

Vi mindes i taknemlighed de kammerater, der gav livet, for at vi kunne leve. På trods af skuffelserne efter befrielsen 1945 må vi slå fast, at de ikke ofrede sig omsonst. Vi kan ikke leve på minderne, men vi har pligt til at fortælle kommende slægtled om 29. august 1943 og om, at det var en generation, der kæmpede for den frihed, som vi forhåbentlig får lov at beholde.“

„Gestapofangerne“s formand, arkitekt Ove Lembcke, nedlagde en krans ved mindepladen, og efter at man havde sunget „Altid frejdig“, samledes man til kaffebord i „Skydepavillonen“. Her skulle oberst Lunding have fortalt om oplevelser under besættelsen, men han havde måttet sende afbud til denne del af mindeaftenen.

GENERALFORSAMLING

Formanden åbnede generalforsamlingen, og Juul Christensen valgtes til dirigent. Formanden omtalte i sin beretning årets mindehøjtideligheder og møder. Vi havde sidste år forsøgt at holde en kort højtidelighed selve juleaften med oberst C. G. Schøller som taler, det var blevet en succes, og vi vil forsøge at gennemføre det fremover.

I Hjemmeværnets tappenstreg den 4. maj og i mindehøjtideligheden den 29. juni i Gassum kirke for Hvidstensgruppen havde vi været repræsenteret, og den 29. august havde vi haft oberst H. M. Lunding som taler ved mindehøjtideligheden på Nordre kirkegård. Derudover havde vi haft en filmaften med efterfølgende andespil, en aften hvor vi havde set den nyrestaurerede Hørning kirke, og Juul Christensen og frue bagefter inviterede os hjem til kaffe, og Sct. Hansaften hos Erik Andersen og frue i Mellerup.

Formanden takkede for de to besøg i hjemmene, det havde begge været et par dejlige aftener. Formanden omtalte de

AALHOLM & BREMERSVOLD GODSKONTOR

PR. NYSTED

ESBJERG KOMMUNE

VIBORG STIFTS FOLKEBLAD
VIBORG

SCHUMANN'S
HERREMAGASIN
VIBORG

J. N. KJÆRSGAARDS
TØMMERHANDEL
AKTIESELSKAB
VIBORG — TELF. 1 - 2 og 1302

J. GOTFRED JENSEN A/S
BEFRAGTNING - LINIEAGENTUR
KLARERING - SPEDITION
AARHUS

„BLOMSTERHALLEN“
P. HELM PETERSEN
TELF. 6 88 00
AAGADE 8
AARHUS N.

AKTIESELSKABET
KORNERUP - KOCK & BANG
HAVNEGADE 16
TLF. AARHUS 3 11 66
TELEX 4428

RYDE SAVVÆRK
v/GODSEJER HØJGAARD
RYDE

VOGNMAND E. STRANDGAARD
LANGDALSVEJ 15
BRABRAND

AKTIESELSKABET
DURUP POLSTERMØBELFABRIK
TELF. 33 — DURUP

AAGE SELCHAU JERNFORRETNING A/S
SKIVE

SKIVE MARKFRØKONTOR

JENS FOGH ^{A/S}
SKIVE 2100

SKIVE ANDELS
KREATUR
EKSORTFORENING

SINDING & KNUDSEN
GULDSMEDEGADE 3
AARHUS C.

ENGELBREDT
AARHUS

H. HOFFMANN & SØNNER A/S
ENTREPRENØRER - CIVILINGENIØRER
BRABRAND
TELF. AARHUS (061) 8 01 77

A. MIKAEL LAURSEN
AARHUS C.

GREGERS PETERSEN A/S
AARHUS

REVISIONSFIRMAET
M. GLYTTING & M. BLOKDAL-PEDERSEN
BANEGAARDSDGADE 1
AARHUS C.

AKSEL SKOV
ARKITEKT M.A.A. — BOLIGMINISTERIETS KONSULENT
GERTRUD RASKSVEJ 7 - AARHUS N. - TELF. 6 82 55 (061)

forhandlinger, der havde været ført i forretningsudvalget angående bladsammenlægningen og årets øvrige arbejde bl. a. med foredragsvirksomheden, samt at forretningsudvalget havde besluttet at henlægge repræsentantskabsmødet til Århus på grund af rejseforhold samt ønsket om at arrangere et formiddagsmøde for foredragsholderne.

FUKS PROTESTEREDE MOD, at forretningsudvalget uden skriftligt at have spurgt alle landsrepræsentanter ændrede mødestedet, og Marinus Hansen protesterede mod, at der kun var afholdt et egentligt bestyrelsesmøde, og at alle bestyrelsesmedlemmer ikke var blevet underrettet inden indkaldelser til møder og arrangementer. Formandens beretning blev derpå taget til efterretning.

KASSEREREN, Sigfred Jensen oplæste derpå regnskabet, der sluttede med et underskud på ca. 350,— kr., men da kontingentet for i år ikke var indkasseret, og der på sidste års regnskab yderligere var betalt kontingent til landsforeningen to gange, var der et reelt overskud på omkring 100,— kr. Da blomsterfondets penge ikke var overført til foreningens kasse, var samtlige kranse m. v. afholdt af foreningen, hvorfor kassen reelt havde 100,— kr. tilgode her også. Generalforsamlingen enedes om, at man ville søge indkøbt endnu en obligation på 500,— kr. til 5 pct., og at man derfor ikke ville overføre de 100,— kr. til kassen. Udgiften til kranse og blomster var stigende, det var derfor et ønske, at fondens kapital blev udvidet. Regnskabet blev vedtaget.

Marinus Hansen og Sigfred Jensen var på valg. Den førstnævnte ønskede ikke genvalg, og formanden foreslog derfor forhenværende minister Juul Christensen og genvalg. Dette blev vedtaget. Til bestyrelsens suppleant valgtes gårdejer Anders Huulgård, Galten. Til repræsentantskabet blev valgt Sigfred Jensen med Juul Christensen som suppleant. Til revisor valgtes antikvarboghandler Niels Larsen.

UNDER EVENTUELT vedtoges det, at afdelingen fremtidig kan optage passive medlemmer, men deres optagelse skal i hvert enkelt tilfælde forelægges den samlede bestyrelse. Ligeledes drøftedes repræsentantskabsmødet i Århus. Generalforsamlingen sluttedes, idet de resterende ting blev forlagt til kaffebordet, hvor vi igen mødte vore damer. Formanden redegjorde for de oplysninger, der forelå om turen den 6.—7. november til Neuen-gamme og sagde, at der endnu var enkelte pladser. Endelig takkede formanden dirigenten for ledelsen af generalforsamlingen og Marinus Hansen for hans arbejde i bestyrelsen i 15½ år. Efter at Marinus Hansen havde takket for sin tid i bestyrelsen og den øvrige bestyrelse for godt samarbejde, sluttede aftenen med kammeratligt samvær; en god og hyggelig aften.

Anmeldelse

Redaktør Arthur Jensen, Skive, blev i sin tid af Jyllandsposten opfordret til at skrive et kort indlæg til „De unges side“ i Søndagsbladet om den danske modstandskamp. Serien, der strakte sig over fem år og sluttede den 5. maj i år, foreligger nu i bogform i to bind. Her får man på en kort og præcis måde alle hovedtrækkene fra den mørke tid fortalt sådan, at alle fra 15 års alderen vil have fornøjelse af det. En bog der, selv om hvert blad er en afsluttet enhed, dog bliver til en helhed. En god gaveidé og også en bog, enhver tidligere modstandsmand vil have glæde af. Vi takker redaktøren og Jyllandsposten for, at serien kom, og at den nu er samlet. Bogen kan stadig købes, men foreligger kun i et begrænset oplag. Skriv til redaktøren, postbox 110, Skive; den koster for begge bind kr. 30,— + porto.

Bøger

Cantiones Latinæ.

Latinske sange ved Ejnar Hartby,
112 sider, Gjellerups forlag,
Kbh. 1965.

Adjunkt E. Hartby har haft den fortræffelige idé at samle og udgive 57 latinske (+ 4 græske) viser, sange og hymner med tilhørende noder (melodistemmen). Vore store børn og børnebørn i realskolen og gymnasiet synger jo allerede på både engelsk, tysk og fransk. Hvis de skal have latin med, så kan brugen af denne bog befri dem for den overtro, at latin er et „kedeligt“ sprog. De fleste af dem har end ikke drømt om, at man kan synge morsomme viser og sange på latin. Hvis jeg var latinlærer, skulle hele klassen få lov at more sig med at juble „Den sømand han må lide“ på latin. Strofen „og hører han derude, hans moder lidt ondt, ondt, ondt“ bliver en tak bedre på latin:

Sin procul exaudivit
matrem pati malum, lum, lum.

Og „Jyden han er stærk og sejt“ bliver til et cimbrisk kvad „Per-tinax et valibus“. Til skolens julefest kunne det pynte på programmet, om koret havde indøvet den henrivede middelalderlige dobbeltsprogede julevise

Ære og pris og dyd,
syng med fryd
summo Jesu Christo
pro isto,

der jo blot er en lidt ældre form af „Julen har englelyd“.

Men måske er der også endnu nogle gamle fangekammerater fra Frøslev, der mindes, at vi også sang latin dér. Vi stod i „sanglokalet“ (lokummet), og Mellerup dirigerede. Winkel havde lavet melodien, og jeg havde skrevet spottevisen om Vandalerne („cantus de Vandalibus“). Originalen findes vist endnu på et stykke lokumspapir. Visen slutter med et vældigt fortissimo „pereant Vandali!“ (ned med Vandalerne), og så blev der (overraskende) klappet voldsomt. Det var en af „Vandalerne“, der uset af os var kommet ind, men som ikke forstod et muk af det hele.

Udvalget er rigt. I 3.G. ville jeg lade dem lære at synge (og oversætte!) de klassiske viser og hymner fra oldtid og middelalder.

Kort sagt: her er en dejlig visebog, der kan bruges som fødselsdags- og julegave til jeres store børn, og som vil få til følge, at de kommer til at elske „gudernes tungemål“.

HANS MAGLE.

Gerold Frank: „Mord i Cairo“.
Aschehoug danske Forlag, Kbh.
1964. 287 sider, kr. 25,00.

På den ældgamle jødekirkegård i Cairos udkant blandt 2000 års forsømte grave kan findes en enkelt sten med indskriften: „Bed for deres sjæle!“, men elers hverken navn eller årstal. Herunder hviler to unge jøder, som i november 1944 myrdede den engelske minister for Det Mellemsø Østen og i marts 1945 blev henrettet derfor.

Bogen handler om disse to unge mænds opvækst og udvikling fra deres barndom og til den tragiske afslutning.

JAGD's

TELF. 98
GIRO 58425
MANUFAKTUR - TRIKOTAGE
THISTED - LILLE TORV

OSVALD NIELSEN
INGENIØR- og INTREPRENØR-
FORRETNING
RANDERS — TELF. (064) 2 37 88

CHR. BIRK
URMAGER og OPTIKER
HOVMEDEN 5 - RANDERS
TELF. 18 08
GRUNDLAGT 1882

RANDERS BYOMNIBUSSER A/S
MARIAGERVEJ 76 - TELF. 2 12 60

LUNDGAARD TEGLVÆRK
STOHOLM - JYYLAND

ARBM. COOP. - SILKEBORG
ENTREPRENØRFORRETNING

SMEDEMESTRE
BRDR. FISKER
SILKEBORG

ARTHUR DAVIDSEN
RADIOFORHANDLER
GYLDENDALSVEJ 23
VEJLE

VESTBIRK OPLANDS HØJSPÆNDINGSANLÆG
AKTIESELSKAB — BRÆDSTRUP

FRØAVLSCENTRET HUNSBALLE A/S
HOLSTEBRO

M. COLSTRUPS JERNFORRETNING A/S
HOLSTEBRO — SDR. ALLE 24—26

LUNDGAARDS EKSPORTSLAGTERI A/S
HOLSTEBRO

DRAGSBÆK MALTFABRIK
THISTED

G. FALBE-HANSEN A/S
RANDERS

AKTIESELSKABET STRØMMENS
HANDELSSELSKAB
RANDERS

A/S BAGERMESTRENE RUGBRØDSFABRIK
RANDERS

JYDSK KAFFEKOMPAGNI
RANDERS

PETER JESSEN A/S
SILKEBORG

MIDTJYDSK TRÆLASTHANDEL
BRDR. NEDERGAARD — SILKEBORG

TEXTILARBEJDERNES FAGFORENING
SILKEBORG

DANSK SMEDE- & MASKINARBEJDERFORBUND
VESTERGADE 77 — TELF. 771 — SILKEBORG AFDELING

A. P. HJORTSØ
GOTHERSGADE 158 - 11 13 92
KØBENHAVN K.

**STAALVINDUE-
CENTRALEN**
NY ØSTERGADE 32
KØBENHAVN
G. 971 - 5971

Efter 1. verdenskrig fik jøderne løfte om et fristed i Palæstina og oprettelse af en jødisk stat. Englænderne fik af Folkernes Forbund overdraget mandat til foreløbig at styre landet. Araberne havde imidlertid også fået visse løfter, og Englands vankelmødige politik kom til at gå mest ud over jøderne, som i stedet for frihed fik et hårdhændet militærstyre at føle.

I Tyskland havde Hitler i adskillige år forfulgt jøderne. I krigsårene skred jødefolkets udryddelse frem med forfærdende hast. De få undslupne fandt Palæstina spærret af englænderne, og her udspillede tragedier, som kostede tusinder af jøder livet. Eichmanns højre hånd, Krumey, tilbød at levere 1 million ungarske jøder mod betaling af 10.000 lastbiler m. m. Den handel blev der intet af, de ungarske jøder gik også op i røg.

De to unge oplever alt dette, og det tænder i dem en så brændende vilje til modstand mod undertrykkelsen, at de slutter sig til en gruppe af de mest yderligtgående modstandsfolk. Lederne ser, at kampen mod engelske soldater og politifolk kun fører til hårdere repressalier. Man må ramme dem, der giver ordrene, og følgelig rette våbnene mod højkommissæren i Jerusalem og ministeren i Cairo. Kun på denne måde mener de, at det er muligt at føre deres sag frem på et så højt plan, at regeringen i London og verdensopinionen bliver tvunget til at høre jødernes nødråb.

De to unge jøder udfører deres ordre, men fanges og kommer for en ægyptisk domstol. Retssagen vækker den vestlige verdens opmærksomhed. De to „forbrydere“ holdning og deres 3 forsvareres beundringsværdige indlæg gør så stærkt indtryk, at de anklagede er ved at redde livet, men så besegler et ægyptisk politisk mord deres skæbne.

Forfatteren, der er amerikansk journalist, dækkede for sit blad begivenhederne i Det Mellemste Østen, overværede retsmøderne og vekslede endog nogle ord med de anklagede. Disse oplevelser gjorde et så stærkt indtryk på ham, at han i de siden forløbne næsten 20 år har måttet beskæftige sig med sagen og trænge tilbunds i den.

Et politisk mord kan ikke dømmes som almindeligt mord. Der må tages hensyn til det idealistiske motiv og de implicerede uegennyttige selvpofrelse. Forfatte-

ren viser i dette tilfælde sin indstilling ved, at bogens originaltitel er „The Deed“. Den danske oversættelse virker forgroende og drejer køberens tanker i retning af fiktiv kriminalroman.

Ofrøde de to unge jøder så livet forgæves? Deres handling blev måske den dråbe, der fik bægeret til at flyde over. Palæstina fik i hvert fald en mere forstående højkommissær i Lord Gort, og staten Israel blev også en kendsgerning kort efter. De indrulleredes blandt de mange andre frihedskæmpere, som lande Europa over i dag kan takke for befrielse og selvstændighed.

Bogen er lang. Jødernes trængselsår var også lange, men man fængsles af fremstillingen med stigende interesse og fyldes med respekt for dette folk, som trods 2000 års landflygtighed og uhyre tab har en så ukuelig livsvilje.

O. I. LETH.

U-landene

Mellemfolkeligt Samvirke 1944—1964. 52 sider. Gratis fra Mellemfolkeligt Samvirke, Kronprinsessegade 324, København K.

Denne lille bog er ikke kun en opremsning af M. S.' oprindelse og mangeartede virksomhed; men den er fyldt med personlige oplevelser, der gør fortællingerne levende og virkelighedsnære. Den indeholder en stærk appel om forøget indsats i u-landsarbejdet. Den er også en tillids-erklæring til alle de unge danske, der frivilligt er rejst ud for at øve en pionergerning i u-landene.

For fuldstændigheds skyld oplyses, at under ovennævnte adresse kan fås en fortegnelse over publikationer vedrørende u-landene og deres problemer — omfattende ialt 120 pjecer.

A. HJORTH HALD.

Kontakt 3. 28 sider. 2 kr. Samme adresse som ovenfor.

„Afrika har mælk nok“, lyder en sætning. Den lyder mærkelig i vore øren; men den er fremsat af dyrlæge Hans Kofod, der netop er vendt hjem efter 2½ års ophold i Vestafrika, så den har gyldighed. Men mælken udnyttes ikke, for afsætningsmulighederne er ringe. Der skal rationalisering, modernisering, nye veje og flere mejerier til, ja, mange andre ting også; men den afrikanske bonde er god nok og vil gerne lære. Megen mælk hældes i grøfterne, blot fordi den ikke kan sælges. Da 80 procent af Afrikas befolkning lever af landbrug, forstår man, hvilken uhyre betydning det har for de afrikanske lande at få sat driften i system. Derfor gælder det om, at der først og fremmest sendes praktiske folk til u-landene, mennesker, der vil leve i og med

befolkningen og ikke er bange for „at give en hånd med“ i det daglige arbejde i landsbyen. Der er i høj grad brug for mellemteknikere. Her kan Danmark øve en stor indsats, for ingen afrikaner mistænker danske for at have politiske motiver ved ydelse af bistand. Der er stærk brug for alle i landbrug, butikker, værksteder, tegnestuer, fabrikker o. s. v. Her kan Afrikas behov mødes med Danmarks erfaringer. Om dette sidste skriver Herbert Pundik en glimrende artikel i Kontakt 3, men der er mange andre gode ting at finde i pjecen.

A. HJORTH HALD.

NATO

Gunner Frederiksen:

Thi havet består af dråber.

124 sider. 7,75 kr. Borgens forlag.

Skal Danmark udmelde sig af Nato 1969? Denne bog, skrevet af psykolog Gunner Frederiksen, Århus, er bl. a. et bidrag til debatten om dette spørgsmåls afgørelse. For ham er der ingen tvivl. Han mener, at vi bør udmelde os, fordi det er for farligt at blive stående i alliancen. Han vil afskaffe vort militære apparat, stille os under FN's beskyttelse og indstille os på ikke-voldsprincippet. Han foreslår en permanent krigsstyrke til FN, så stor og så mobil, at den kan slå hurtigt og kraftigt til i nødstilfælde. Han er modstander af fællesmarkedet, men tilhænger af EFTA og nordisk samarbejde.

Bogen bygger for en stor del på rektor Aage Bertelsens bog: „Her er dit våben“. Dens styrke er dens ensidighed, fyldt, som den er, med idealisme, men (efter min mening) uden tilstrækkelig ståsted i den barske virkelighed. Trods dette kan jeg dog anbefale den til brug i studiekredse, fordi den flytter ansvaret over til det enkelte menneske, og det er nyttigt i vor tid, hvor individet let forsvinder i massen.

A. HJORTH HALD.

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen
til de syge.

Mærkaterne fra Kammeraternes
Hjælpefond kan fås gennem kontoret,
St. Kannikestræde 10, K.

Giro 780.

**JOHAN & AXEL
HORNBECH**

AKTIESELSKAB
KØBENHAVN OG HADSUND

HORSENS FOLKEBLAD

DANSK HYDRAULIK INDUSTRI
AKTS.
JUELSMINDE

L. H. MORTENSEN & CO.

KAFFE EN GROS
VEJLE

A/S POUL ANDERSENS
TØMMERHANDEL
HOLSTEBRO

P. L. KVISTGAARD
GULD - SØLV - URE - OPTIK
HOLSTEBRO - TELF. 2 01 66

L. HEDEGAARD
AUTOFORRETNING
TEF. HOLSTEBRO (074) *2 34 11

AAGE ØRUM
Rådg. civilingeniør F.R.I
HAFNIAHUS - BROTORVET
HOLSTEBRO

AKTIESELSKABET
P. O. POULSEN
THISTED

LANDBOSPAREKASSEN
FREDERIKSGADE 18
THISTED

KRØLULDSFABRIKEN „ANGORA“

ODDER

A. JESPERSEN OG SØN A/S
LYSTRUPVEJ 50 — RISSKOV — TELEFON 7 80 77

**NYKØBING M OG OMEGNS
SPAREKASSE-FORENING**

JERN & STAAL A/S
NYKØBING M.

A/S NYKØBING NYE TØMMERHANDEL
NYKØBING MORS — TELF. (077) *2 14 55

EBELTOFT FREVIA SKATØJ

GRØNSBJERG TEGLVÆRK
v/ ANDERS JENSEN
GRØNSBJERG

SØHOLT GODS
PR. BURSØ

MORSLANDS FOLKEBANK A/S

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR HOBRO OG OMEGN

LEHMAN DEGN's
BOGHANDEL
TELEFON 2 41 83 — HORSENS

SVEND ANDERSEN
SØNDERGADE 15 — HORSENS — TELF. 2 52 03

HANS JENSENS EFTF.
TRICOTAGEFABRIK
IKAST — (071) *5 15 22

HAMMERUM HERREDS SPARE- OG LAANEKASSE
IKAST AFDELING

TEKSTILARBEJDERNES FAGFORENING
IKAST

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR BRÆDSTRUP OG OMEGN

BRÆDSTRUP TRÆLASHANDEL A/S
DIR. O. REINHOLT

Dagbogsblade

21/8.

NORSKE ANKLAGER

OSLO. — Det norske udenrigsministerium har udsendt en redegørelse for, hvad de anklager går ud på, man har stillet til rådighed for de vesttyske myndigheder med hensyn til den tidligere Gestapo-chef i Norge, Hellmuth Reinhard. Denne blev arresteret for nogen tid siden i Tyskland.

Reinhard sigtes for i sin egenskab af Gestapo-leder i Norge fra marts 1942 til februar 1945 at have ansvaret for en række krigsforbrydelser, der blev begået af repræsentanter for den tyske besættelsesmagt i Norge. Således aktionerne mod de norske jøder og „Operation Blumenpflücken“, der gik ud på, at tilfældige nordmænd blev nedskudt på gaden eller i deres hjem som gengældelse for norsk frihedskæmper-aktivitet. Desuden særligt „specificerede forhold, hvor det drejer sig om henrettelser af nordmænd, som med eller uden grund blev sigtet for at have øvet sabotage.

26/8.

HJALP JØDERNE OG KAN DERFOR IKKE FORFREMME

BONN. — En overbetjent i Essen, der under krigen uden at blive spurgt blev gjort til SS-mand, hjalp de indespærrede jøder i Warszawas ghetto i stedet for at pine dem og reddede 100 fra at blive skudt. Han blev arresteret, ved en nazistisk krigsret idømtes en tugthusstraf — og er som følge heraf ikke avanceret i tjenesten siden krigen, skriver Flensborg Avis.

Willy Schmidt blev politibetjent i 1928. I 1940, da han var avanceret til overbetjent, blev han kommanderet til Warszawa og Minsk og forsynet med tjenestegrad som SS-Untersturmführer. Men den nybyggede SS-mand kunne ikke sympatisere med de metoder, der blev anvendt over for jøderne i Polen.

Jøderne stod allerede op ad muren.

Allerede før krigen var der blevet indledt tjenstlig undersøgelse mod Schmidt, fordi han smuglede ekstra forplejning ind til politiske fanger, der var stuvet sammen i en garage.

I jøde-ghettoen i Warszawa forsøgte Schmidt, så godt han kunne, at hjælpe de ulykkelige. Engang skulle således i kvarteret Pawiak 150 jøder henrettes ved skydning. Jøderne var allerede stillet op foran SS-folkenes maskinpistoler, da Schmidt kom løbende hen til henrettelseskommandoens chef med et stykke papir i hånden.

Hos SS-kommandanten havde han snakket sig til en tilladelse til at udsøge 100 mand, som han absolut skulle bruge som medhjælpere i et garageanlæg. Det lykkedes Schmidt med attesten fra SS-kommandanten i hånden at drage af med 100 af de dødsdømte jøder.

Andre klarede sig bedre —

I Minsk blev Schmidt tildelt et SS-kommando under en vis hr. Heuser, som efter krigen steg så højt som til at blive chef for kriminalpolitiet i Rhinland-Pfalz, inden hans fortid blev afsløret i 1963.

Hr. Heuser satte sig for at gøre en ende på Willy Schmidts „fejhed“: Han befalede ham at lede en aktion i byen Sluzk, hvor jødeghettoen skulle jævnes med jorden og alle jøder dræbes. Men Schmidt ville ikke deltage i massedrabene, og det lykkedes ham under et påskud at delegere sig selv til Berlin på en tjenesterejse.

Da han vendte tilbage, forefandt han en ordre til omgående at melde sig til Heusers enhed, der stadig var beskæftiget med masse mord på russiske jøder. Schmidt kørte i stedet til Riga og meldte sig til en overordnet SS-enhed der.

Udstødt af „partiet“, ikke forfremmet . . .

I november 1944 blev Schmidt, der var blevet sat under arrest for ikke at have pareret ordre, af en krigsret idømt tre et halvt års tugthus for „nedbrydelse af forsvarsviljen“: Han havde også søgt at overtale andre SS-folk til at nægte at deltage i drabene. Schmidt blev sendt til koncentrationslejren Buchenwald, blev udstødt af nazipartiet og mistede sine tjenstemandsrettigheder.

Det sidste punkt holder de vesttyske myndigheder ham stadig under næsen som et bevis på hans „forbrydelse“. Først i 1960 blev han atter antaget i polititjenesten, påny som overbetjent, men på grund af hans „forseelser“ under krigen har man nægtet ham at henregne de mellemliggende år til hans tjenestetid, så en normal forfremmelse i tjenesten ikke har fundet sted for Schmidts vedkommende.

26/8.

MAMMUT-PROCESSER MED 320, 300 OG 150 SIGTEDE

BONN — Den netop afsluttede Auschwitz-proces, den hidtil største nævningsag i tysk retshistorie, vil blive overgået af flere af de mammut-retssager mod naziforbrydere, som er under forberedelse ved Hamborgs Landsret.

Forundersøgelserne til tre af processerne omfatter henholdsvis 320, 300 og 150 sigtede. 26 processer vil både med hensyn til antallet af de anklagede og omfanget af forbrydelserne cvergå alle vore normale forestillinger om storprocesser, oplyste hansestadens pressekontor i dag. I alt forbereder landsretten 64 sager mod naziforbrydere.

Hamborgs senat vil hos borgerrepræsentationen søge om tilladelse til at ansætte yderligere 26 statsadvokater, som udelukkende skal være beskæftiget med disse naziproceser. I forvejen arbejder ni statsadvokater med forundersøgelserne. Selv om man kan regne med, at ikke alle af de sigtede også vil blive anklaget, er 35 statsadvokater alt for få til at klare

alle processerne, hvor hver af statsadvokaterne vil stå overfor en hel stab af forsvarere.

I Auschwitz-processen har nu også statsadvokaturen appelleret otte af dommene. Det gælder de tidsbegrænsede tugthusdomme mod Mulka (14 år), Höcher (syv år), Capesius (ni år), Dylewski (fem år), Schlage (seks år) og Perry Broad (fire år, ungdomsstraffen til Stark og frifindelsen af dr. Schatz. Også den østtyske bianklager, Kaul, har appelleret nogle af dommene. Som allerede bebudet har også 10 af forsvarerne indanket dommene.

I Berlin afsluttedes i dag en revisionsproces mod de to tidligere SS-mænd Scholl og Struve. Begge fik livsvarigt tugthus for medvirken til mord på 220 jøder i 1941.

28/8.

„AUSCHWITZ IKKE VÆRRE END DRESDEN“ — ANTI-JØDISK VALGPROPAGANDA

SVABSTED. — På et valg møde, som partiet NDP (Nationaldemokratische Partei) holdt i Svabsted med ca. 20 deltagere, havde kandidaten fra Bredsten, en hr. Gilde, ordet. Han oplyste, at hans parti ikke vil gå med til, at der betales skadeserstatninger til en stat, der ikke engang havde eksisteret før 1945. Det kunne ikke gå an, sagde taleren, at partierne i Bonn lod sig påvirke af den internationale zionisme med henblik på at forlænge forældelsesfristen for NS-forbrydelser. Den påstand, at Tyskland var ene om krigsskylden, var en løgn. I øvrigt mente hr. Gilde også, at Auschwitz ikke havde været værre end Dresden-bombardementet.

Man må virkelig håbe, at den slags nationalistisk valgpropaganda hører til sjældenhederne, slutter Flensborg Avis.

30/8.

FELLENZ-RETSSAGEN I KIEL BEGYNDT

KIEL. — I formiddags indlededes ved nævningetinget i Kiel en ny krigsforbryder-proces. Det drejer sig om sagen mod købmand Martin Fellenz fra Slesvig, der er 55 år gammel. Han sigtes for, at han som SS-Obersturmbannführer har deltaget i udryddelsen af polske jøder. I 1963 var Fellenz blevet idømt fire års tugthus ved retten i Flensborg. Denne dom blev dog ophævet, og i henhold til forbundsdomstolens afgørelse skal nævningetinget i Kiel nu undersøge anklagerne mod Fellenz, der går ud på, at han er medskyldig i drabet på over 45.000 mennesker. Der skal afhøres 140 vidner, hvoraf en tredjedel bor i udlandet. Der regnes med, at retssagen vil vare til slutningen af oktober.

4/9.

MANGE NAZI-PROCESSER I HAMBORG

BONN — Hamborgs domstole får nok at se til i de kommende måneder: En hel række af processer mod nazistiske forbrydere er for tiden under forberedelse.

I mere end 60 store retssager vil omkring 450 personer blive anklaget, to andre retssager vil rette sig mod 620 mistænkte.

Justitsmyndighederne i Hamborg har derfor set sig nødsaget til at antage yderligere 26 statsadvokater for et tidsrum af fire år, udelukkende med de formål at rømme op i de uhyggelige minder fra nazi-tiden.

Under forundersøgelserarbejdet forud for processerne dukker stadig nye navne op på medskyldige eller mistænkte, alle personer, der ikke ville have kunnet sættes under tiltale, dersom ikke forbundsdagen i april i år havde forlænget forældelsesfristen for forbrydelser begået under nazistytret med fem år. Først fra begyndelsen af 1970 vil der ikke længere kunne indledes forundersøgelser i sådanne sager.

4/9.

FIRE SS'ERE BLEV IDØMT FÆNGSEL PÅ LIVSTID —

BONN — Fire af ti tidligere SS-mænd fra udryddelseslejren Treblinka, hvor omkring 700.000 jøder fra ghettoen i Warszawa mistede livet, er i dag blevet idømt den højeste straf, livsvarigt tugthus. Nævningetinget i Düsseldorf idømte fem andre anklagede tugthusstraffe på mellem tre og 12 år for medvirken til mord, medens den sidste blev frikendt. Statsadvokaturen havde krævet syv idømte livsvarige tugthusdomme, medens forsvarerne næsten alle havde forlangt deres klienter frikendt. Samtlige forsvarere har allerede meddelt, at de vil appellere dommene.

De anklagede, som måtte løbe spidsrod mellem talrige TV-apparater og pressefotografernes blitzlys på vej til anklageskranken, hørte på domsoplæsningen i formiddags uden at fortrække en mine.

Kurt Hubert Franz, Heinrich Arthur Matthes, August Wilhelm Miete og Willi Mentz, der fik livsvarigt tugthus, viste ikke hvad de tænkte, da hørte, at de skal tilbringe resten af deres liv bag tremmerne. Kun den 51-årige Hubert Franz, lederen af Treblinka-lejrens vagtmandskab og senere stedfortrædende lejrkommandant, kneb læberne sammen.

De nægtede alt

Med domsafsigelsen i Treblinka-processen har de vesttyske justitsmyndigheder kort efter Auschwitz-processen afsluttet en ny masseomdømmelse, hvori næsten ubeskrivelige grusomheder i de nazistiske udryddelseslejre blev rullet op for eftertiden — 22 år efter at de fandt sted.

Retsformanden, landsretsdirektør Gottlebe, erklærede under domsbegrundelsen, der varede hele dagen, at samtlige anklagede havde været med til at holde udryddelsesmaskineriet i gang. Da han gennemgik vidneudsagnene om Franz, lejrens mest brutale og sadistiske bøddel, var der død stille i retssalen.

Det var Franz' „specialitet“ — og det

har han selv senere prælet med — at gribe små jødiske børn ved anklerne og svinge deres hoveder mod den nærmeste barakvæg, indtil de var døde. Han skal ifølge vidneudsagn have haft en stor hund ved navn Bari, som han pudsede på værgeløse fanger, og som skal have dræbt mange af dem. Franz har under hele processen nægtet alle disse ting og har påstået, at han er blevet forvekslet med lejrens første kommandant, dr. Eberl, men de klare erindringer, de mange vidner havde om den bestialske morder Franz, har overbevist nævningene.

Kun Mentz og Miete har indrømmet, at de har dræbt flere hundrede fanger med nakkeskud — alle andre nægter alt, selv efter at 180 vidner har berettet om de udpekulerede mordmetoder, SS-folkene havde fundet på.

Retsformanden understregede, at Treblinka-sagen ikke er en krigsforbryderproces, fordi Hitlers og Himmlers jødeudryddelsesplan havde været alt andet end en krigshandling. De anklagede havde været overbevist om, at Himmlers ord om, at jødernes udryddelse var en historisk opgave for tyskerne, var rigtige.

7/9.

APPEL MOD KZ-DOM

DÜSSELDORF — Anklagemyndigheden appellerede i går dommene over fire af de ti anklagede tidligere SS-mænd i Treblinka-processen ved retten i Düsseldorf i sidste uge.

Anklageren havde krævet livsvarigt straffearbejde for tre af dem for deres andel i mordet på over 700.000 jøder i den berygtede kz-lejr, og tre års straffearbejde for den fjerde, der blev frikendt.

De tre idømtes strafarbejde i henholdsvis 12, 7 og 6 år.

9/9.

FORBLOFFENDE KARRIERE FOR KZ-BØDLER EFTER 1945

HAGEN — Flere af de elleve anklagede tidligere koncentrationslejr-funktionærer i den såkaldte Solibor-proces, opkaldt efter kz-lejren af samme navn i Polen, havde gjort forbløffende civil karriere, inden de blev arresteret og bragt for retten i Hagen i Nordrhin-Vestfalen, anklaget for meddelagtighed i mordet på 250.000 jøder.

Den tidligere SS-fenrik Hans-Heinz Schütt, der alene anklages for medskyld i 85.000 jøders død, var forretningsfører for et byggeselskab, medlem af to kommunal- og regionalbestyrelser og kredsformand i „Forbundet af Sovjetzone-flygtninge“, da han blev arresteret. Efter krigen og indtil 1960 havde han arbejdet for de britiske tropper i Soltau, skønt det er klarlagt, at han var et begejstret medlem af nazipartiet og engang i et brev skrev, at han var lykkelig over at være placeret i en særkommando.

Den 58-årige tidligere SS-korporal Erwin Lambert, der blev idømt fire års

tugthus i Treblinka-processen, hævdede, at han kun var en civilist, der handlede efter ordre. Han skal i Solibor som i Treblinka have været med til at bygge gas-kamre.

Den 58-årige tidligere underfenrik i SS, Franz Wolf, hævder kun at have arbejdet i Solibor som videnskabelig medarbejder. Efter krigen arbejdede han i flere år for amerikanerne.

30/9.

HVER DAG ET TOG MED 5.000 JØDER FRA KRAKOW

KIEL — I Fellenz-processen for nævningetinget i Kiel beskæftigede man sig i gå hovedsagelig med jøde-likvideringens organisation. Atter en gang fik man et forbløffende indtryk af, hvor „administrativt“ det nazistiske styre gik til værks under gennemførelsen af det mest bestialske masse-mord, verden har set.

Den 59-årige jernbaneråd Walter Stier fra Frankfurt kunne oplyse, at samtlige tog, der var indsat til borttransport af jøder fra de besatte områder i øst, blev dirigeret fra rigstrafikministeriet i Berlin. De lokale instanser modtog kun ordrer om, at til det og det tidspunkt ville tog ankomme og afgå. Det mellemliggende tidsrum stod til rådighed for „påløsning“ af jøder, der førtes til koncentrationslejrernes gasovne.

Af et dokument, der blev oplæst i retten, fremgik, at fra den 22. juli 1942 afgik hver dag et tog med 5.000 jøder fra Krakow til koncentrationslejren Treblinka, desuden to gange om ugen et tog med ligeledes 5.000 jøder fra Przemysl. Det tilsikredes, at disse tog ville stå til rådighed i hvert fald til oktober.

7/10.

GEMMER BORMANN SIG HOS EN INDIANERSTAMME I JUNGLEN?

ROM — Hitlers stedfortræder, Martin Bormann, gemmer sig i en indfødt indianerstamme i Mato Grosso-junglen i Brasilien, hed det i en meddelelse, som det italienske telegrambureau ANSA i aftes udsendte. Meddelelsen byggede på oplysninger fra en Firenze-borger, Pasquale Donadio, der blev betegnet som „en kendt personlighed“ under Mussolini-styret.

Donadio fik i 1963 at vide, at Bormann i 1945 — umiddelbart efter Hitlers død i rigskanseliebunkerens i Berlin — undslap i civile klæder. Han flygtede til Venezuela via Spanien for derefter under et påtaget navn at skjule sig i indianerstammen.

Donadio — der fik sine oplysninger fra en velhavende italiensk forhenværende luftvåbensofficer, der nu lever i Sydamerika, hvor han traf Bormann — havde tilbageholdt sine oplysninger i to år af frygt for repræsalier fra italienske ex-fascister.